

Släkten Stenhammars krönika

utgiven av släkten Stenhammars förening

N:r 11

Redaktör fru K. Stenhammar-Nordlander, Katarina V. Kyrkogata 6

I krönikan nr 10 förmedlar Matthias Stenhammars brev små glimtar från Uppsalalivet på 1830-talet. Hans halvsyster Paulina har ett och annat småtrevligt från Stockholm att förtälja - tio år senare. Hon var då 17 år och hade klén rygg, varför hon behandlades på gymnastiskt institut. Här ett par små skrivelser ur brevhögen:

"Stockholm den 5 Maj 1846.

Goda Älskade Syster! (Caroline hos Hummelhjelm)

Tusende tack för ditt kärkomna bref! Det jag nu mest tänker på och gläder mig åt är att Pappa kommer upp om Söndag, Böndagen, bara Hedvig vore med, men det törs jag knappt hoppas, tänk hvad det vore roligt för mig. Idag måndag har jag varit uppe hos Moster och hon var så god och följde med mig för att beställa en hatt åt mig, jag får likadan som Moster sade att hon skulle ordinera åt Hilda till Marstrandshatt, Malla har också en sådan. Jag har frågat Annette om Glanscambrick, hon sade att på vacker är 24 p aln vanliga priset, och i år har efven alla menniskor korta visitkappor, den som vill tror jag också kan ha Polkakappor d.v.s. kofter med schärp om lifvet, men mest brukas de andra, korta kapporna. Jag har också frågat moster om du och Hilda skulle behöfva hvita klädningar, och Moster sade att det var intet nödvändigt, och om det blifver fråga om dans så begagnas lika väl kuleurta klädningar.

Om Lördag den 9de Maj skola vi allesammans flytta ut till Djurgården. Den 19de April spelade vi vår lilla piece, den gick mycket braf, sade åskådarne, deribland Professorn var också och han klappade rätt duktigt i händerna, det var rätt många åskådare hela den långa corridorn var full med folk, Malla var också hos oss, och vi hade rätt roligt. ----- Det är ännu inte bestämt då Lottens Högtidsdag blifver, Morbror vet jag inte om han reser, men Moster och fru Murray reser bestämt till henne och Emma då. ----- Söta du skrif någon gång till mig då du får tid, men jag förmodar att du nu har mycket brått till marstrandsresan -----."

(Morbror var kompositören Adolf Lindblad gift med flickans moster Sophie, Malla och Lotten var deras döttrar).

"Djurgården d. 27 Aprill 1847.

Min goda Syster Hedvig!

Tack för det lilla kära brefvet som jag hämtade i Söndags hos Wendela, som skickat mig bud derom. I Lördags kom moster till Gymnastiken och underrättade mig att Pappa öfverlämnat åt mig sjelf att välja, Hedvig skall tro att jag inte funderat lite, moster lät mig läsa Pappas bref till henne, ack, det var så grufveligt omtänksamt

skrifvet. Gud gifve att jag nu valt det rätta, jag har valt att blifva kvar, jag tycker att jag vill så oendeligen gerna hem, men jag tycker att det är någonting som säger mig att jag bör blifva kvar, och jag tycker att jag tror, att det är till min nytta, men söta Hedvig säg mig om Pappa tyckte det vara oklokt, eller om Hedvig tyckte det, jag har talat med Professorn, han försäkrade mig, att jag skulle vinna mycket förbättring om jag stannade kvar, han sade att det är naturligt att mindre förbättring märkts på sednare tiden, därför att ju rakare ryggraden blir, destomindre märkes att den raknar ----- hvad som verkligen förbättrats är den insjunkna sidan ----- om Hedvig kan få något bud, ett p svarta byxor behöfver jag till Gymnastiken, om Hedda har något Bombasien eller orlean eller hvad som helst ----- Per har så brått att han ej hinna att anstalta något med min Gymnastik, det var bra ledsamt. Hälsa honom hjärtligen. Söta Hedvig, hälsa alla Syskonen -----".

Paulinas rygg blev aldrig rak. Hon hade en härlig sångröst och saknade inte charm. Hon blev gift med sin konfirmationslärare, August Tornberg och mor till två älskvärda döttrar, Sofie, sago-skriverska, och Anna, gift Neiglick.

Den 11/9 1953 var en stor dag för Anna Krantz, född Stenhammar och för oss alla, hennes närmaste. Den firades hos Annas dotter och måg. I deras vackra hem vid Odengatan började uppvaktningen redan i tidig morgonstund med verser, sång och musik ur de tre Roswallsbarnens egen fatabur. Förmiddagens kaffebjudning började redan vid tolvtiden, då goda vänner uppvaktade med härliga blommor och under-tecknad med en Gotlandstavla och verser. Hennes barn gav henne ett underbart härligt tälle. Blomsterhyllningar och telegram, allt gladdede och intresserade den åttioåriga i hög grad.

Inte tror jag att festföremålet fick tillfälle att vila något mellan förmiddags- och aftenfester. Då jag infann mig till den senare, var alla Annas barn och barnbarn samlade. Birgitta hade tillverkat de låga ljusstakarna på festbordet. När de åttio ljusen tändes, ville Anna sjunga psalm 511 första versen. Ljuslågorna glimmade, och strålglansen återkastades i de många barnbarnens ögon - liksom i Göran Odhnoffs. Maj Thörning och Göran O. var också med på kvällsfesten för Annas barn och barnbarn och alla sjöng så trohjärtat med i psalmen

Till festdagens kaffebjudningar hade Annas döttrar och sonhustrur bakat allt kaffebröd. Det var minsann gott och uppskattades tydligen. - Annas äldste son höll ett vackert tal, Gunnar spelade piano, lilla Karin Roswall likaså, Annhild spelade fiol, Birgitta sjöng. Utrymmet var gott, och barnen hördes inte så mycket. De läste serier, påstods det. Man såg en skynt av dem då och då. De var tilltalande och tydligen mycket belåtna. Kanske bidrog därtill tanken på glassen, den väldiga, som farmor-mormor utlovat. - Den var verkligen imponerande, och de yngsta kunde knappt behärska förtjusningen. Obegränsad möjlighet att äta glass i födelsedagsljusens sken, det var alldeles i de tolv barnbarnens stil. Endast två av dem hade gått och läst, och den yngsta var bara fem år. Hennes äldre syster hade glädjestrålade anförtrött farmor att hon tagit glass sju gånger.

Smått tänkte jag på att stanna i Paris över jul och helt enkelt hoppa över min 70 årsdag. Men fann att det bar emot vid närmare eftertanke. Väl åter hemma, kom jag snart i stämning, ty jag förstod att den stora dagen skulle bli trevlig. Oändligt mycket av kärleksfull uppskattning och vänlighet kom mig till del. Inte bara mina styvbarn, inte bara syster Anna och syskonens barn kom ihåg mig med rikliga gåvor och underbart vackra blommor utan också andra släktingar och vänner. Förmiddagens fest ägnades åt vänkretsen. Då kom också äldste styvsonens hustru med lille sonen Karl, och han var då ett idealiskt barn bland alla tanterna, vilket rörde mig. Timmarna gick alltför fort. Jag hann knappt byta klänning till festmiddagen, som jag ordnat för släkt och nära vänner hos en god granne med gott utrymme.

Det blev en enastående trevlig middag med stiliga tal och god stämning av glada röster. Men först var det litet allvar i samband med mitt tal till gästerna, som glatt mig med att komma. Jag talade om min tacksamhet över livet, min tacksamhet mot försynen för vart kommande år, men att jag utan vemod skulle möta uppbrottsordern, när den kom. Att min brorson Evald spått mig en brittsommar, och den hade ju kommit. Jag hade fått synen åter.

Min syster Anna talade mycket fint och bra och hennes son Gustafs tal var långt och innehållsrikt. Jag liknades vid en Lucia som lyste upp för omgivningen. Det var något internationellt hos mig. Han slöt med något fint på latin. Det var då rörande fint alltsammans. Eric Nordlander sa senare att han såg ut när han talade, som Erik tänkte sig någon av de gamla Stenhammarsprästerna. Eriks eget tal berörde mina styvbarns glädje över att förhållandet mellan mig och dem utvecklats till bärkraftig vänskap. Han hälsade också från en "kollega" (min älskade ögonprofessor): "Hälsa den ovanligt vitala 40-åringen". Sverker Lönnberg hade rimmat så käckt till min ära att jag hoppas det anses lämpligt låta det komma in i släktkrönikan. Jan Stenhammar talade bra och framförde hälsningar från föräldrarna samt överlämnade härliga rosor och den mycket tilltalande konstaboken "Fem Stockholmsmålare". Bland de hyllningar per telegram, jag mottog, var Arne Stenhammars, för släkten Stenhammars förening, det allra käraste.

Kerstin Skrivare

11/12 Anno Domini 1953

Jag satt en kväll vid brasan och dåsade en stilla stund. Då tycktes mig att plötsligt, intensivt jag klart förnam - kanske jag nickade till och kanske även fallit uti blund - att gamla farmor till mig talte ur sin tunga, gyllne ram. För mina ögon hon manar fram en mäktig kavalkad där Sten på Hamra, odalbonden god och blid och ättefar, gick främst och följs av gångna släkters långa rad. Jag brann av barnslig iver att nu ärligt få ett svar på allt jag städse sökt att finna ut ur gamla blad av släktens krönika om vad i äldre tider hänt och skett, men jag satt där stum och tyst och stilla endast bad för mig själv att synen måtte stanna kvar. Då med ett en kör av röster, manligt barska, kvinnligt mjuka, ljud. Mitt hjärta värmdes då till sist jag kunde fatta orden. Ung och gammal, man och kvinna, alla de mig mäktigt bjöd att eftersom jag ännu dvaldes här på denna jorden

till kvällens jubilar, den unga Kerstin, bära fram deras varma, innerliga tack för all den nit hon nedlagt för att oss alla andra riktigt lära, som Stenhammars egen skrivare med sådan outtröttlig flit, vad kärleken till forna dar och släkters trogna band betyder inte minst i denna svåra jäktans egen tid. Vi alltid glatt oss att från din trägna hand få dessa krönikor om gångna tiders stilla frid liksom också allt det som uti nutid äger rum. Du är, du har och hoppas vi skall ännu länge vara vår kära Kerstin Skrivare. Jag vet att ingen tyst och stum står här bland alla fränder uti gästers stora skara Låt hurraropen ända ner till Östergyllen klinga när nu jag för de sju gånger tio fyllda årens rad ber eder alla kraftfullt, hjärtevarmt nu bringa ett fyrfaldigt leve båd från land och stad Länge leve Kerstin Skrivare den fasta länk som binder oss alla Stenhammarsättlingar samman. Leve Kerstin.

Detta haver Sverker Bokpräntare med sin jämmerliga stil fäst på det alltför enkla hyllningsblad i senan aftonstund 10/12 Anno Domini 1953.

Sverker Lönnbergs adress är numera Orsavägen 42, Bromma.

F.d. 80-åringen Helga Marcia Stenhammar har glatt Kerstin med ett förtjusande trevligt brev, varur ett utdrag följer:

"Herrgårdsgatan 13, Göteborg 2 Mars 1954.

Jag kom nyss hem från en underbar italiensk kammarmusikkonsert i Stenhammarsalen och efter inmundigat termoste känner jag att nu har jag lust att skriva ett brev och det ska bli till Kerstin. För du måste få höra lite om min lyckligen undanstökade 80-årsdag. Jag tror inte jag nånsin firats så intensivt av barn och barnabarn, släkt och vänner förr. På förmiddagen Chokladservering - blombuketterna dråsade in - Oves son Carl Wilhelm skulle vaka över att visitkortet satt kvar ordentligt men ----- det var inte någon lätt sak för mig sen att identifiera avsändarna. Tröstar mig med att sådana missöden är vanliga och att tafatta tacksägelser inte bedömas alltför kritiskt.

Aldrig har det flaggats för mig förr i hela mitt långa liv, men grannbyggnadens, Göteborgs stads barnhems flagga hade gått i topp den morgonen. - Och sen att bli hyllad med en stråksats ur en av Wilhelms stråkkvartetter här i hemmiljö bland blommor och ett par tre stycken av de allra närmaste vännerna och så Ove med barn, som visste om överraskningen! då tappade jag koncepterna totalt och ville hälst sprungit och gömt mig ett slag för att få lipa ut - men det var inte möjligt. - Världinneskapet gick åt pipan och gästerna fick klara sig bäst de kunde,

och det trivs ju folk egentligen allra bäst med. - När f.m. sällskapet avlägsnat sig gjorde jag ett fåfängt försök att nedkrupen i sängen ta mig 40 winks - men ytterdörren slog i ett, i ett för telegrambud och nya blomstersändningar, så det var lögn. Som uppstramning fick det duga med en kopp buljong och en iskall dusch. Jag rekommenderar det som ett gott recept för blivande åldersjubilanter inom släkten. Efter en sån snabbkur orkar man precis vad som helst. Jag var också bland de sista som lämnade den glada festen som barn, släkt och vänner inbjudit mig på (en liten hemtrevlig restaurang här ute bortom stadens larm). - Supé med summa $3\frac{1}{2}$ tal - det halva kvävdes av talarinnans rörelse, formodar jag - för det tog ett abrupt slut och ingen yrkade på någon fortsättning. Styrkt av mina söners mig omvärvande kärlek lyckades jag själv till min egen oförställda förvåning få fram ungefär det jag kände just då. Efter kaffet vidtog en strålande rolig kabaré, komponerad av syskon- och egna barn, - kulminerande i min dottersons smäddikt till sin mormor. - Om han inte vore så fast förankrad och glad över sin lärarverksamhet, så var allmänna omdömet att där stod rätt mannen när Karl Gerhard en gång inte längre orkar axla sångarmanteln. -

Allvarlig musik föredrogs också. Hillevi sjöng en underbart rörande visa, jag tror till text av Lina Sandell - som W.S. komponerade vid nioårs åldern "Fogelns visa". - Julius Rabe hittade den i någon gammal Folkskolans tidning 1880-talet här om året. - "Min stamfar hade en stor pokal" brusade ut över salen så att taket kunnat lyfta sig, då Claes Göran sjöng den. - Ove gjorde stor succé med en Hyland-parodi. Och själv befann jag mig intet ont anande plötsligen utstyrd i en hattcréation från par exemple 1860-talet och skulle föreställa fröken Sophie Liljedotter och svara på de närgångna frågor en av de närvarande ställde till mig. Sönt tycker vi är skojs - i den här landsändan. - Ja, det var en oförglömlig dag och en oförglömlig fest. Men så måste det tackas, tackas, tackas i det oändliga. ----- När vi var barn var vi tvungna att lära oss tacka för presenter, som kom från di skotske släktingarne, och tacksägelsebrevet skulle vara författade av oss små vasar personligen - och på engelska därtill. Många tårar blev gjutna och många näsdukar blöta - men till slut blev det små brevlappar med många plumpar och ändringar av - och sen har man varit tacksam hela sitt liv - för nu skulle ja inte dra mej för att skriva till vem det vara månne om det så var själva Kungen. -----